

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsako sredo popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja 20—K pol leta 10— » četrt leta 5— » samostojna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin. dvakrat . . . 60 trikrat . . . 45 za nadaljnja uvrščena od petit-vrste po 30 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

PAV. FLERE:

Degradacija učiteljske izobrazbe.

Učiteljska naj se skrčijo na tri letnike.

Tako vsaj predpisuje učni načrt in program za vse učiteljske šole v kraljestvu SHS, izdan od ministrstva prosvete v Beogradu dne 18. avgusta t. l., št. 20827. Oglejmo si ta stvar malo pobliže!

Razdelitev učnih predmetov na tedenske učne ure v teh treh letnikih je: Učni predmeti: Verouk I. letnik 2, II. letnik 2, III. letnik 1, skupaj 5; 2. Materinsčina in književnost I. l. 3, II. l. 3, III. l. 2, skupaj 8; 3. Tuj jezik in književnost I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, skupaj 6. (Po narodu: ali ruski ali francoski ali nemški.) 4. Narodna zgodovina I. l. —, II. l. —, III. l. 2, skupaj 2; 5. Obča zgodovina I. l. 2, II. l. 2, III. l. —, skupaj 4; 6. Zemljepis I. l. 2, II. l. 2, III. l. —, skupaj 4; 7. Matematika I. l. 3, II. l. 3, III. l. 2, skupaj 8; 8. Zivalstvo in rastlinstvo I. l. 2, II. l. —, III. l. —, skupaj 2; 9. Kemija I. l. —, II. l. 2, III. l. —, skupaj 2; 10. Mineralogija in geologija I. l. —, II. l. —, III. l. 2, skupaj 2; 11. Fizika I. l. —, II. l. 3, III. l. —, skupaj 3; 12. Somatologija in higiena I. l. 2, II. l. —, III. l. —, skupaj 2; 13. Psihologija I. l. 3, II. l. —, III. l. —, skupaj 3; 14. Logika I. l. —, II. l. —, III. l. 2, skupaj 2; 15. Pedagogika I. l. —, II. l. 4, III. l. —, skupaj 4; 16. Metodika in šolsko celo I. l. —, II. l. —, III. l. 14, skupaj 14; 17. Poljedelstvo I. letnik 2, II. letnik 1, III. letnik 1, skupaj 4; (Samo v moških šolah, v ženskih žen. ročna dela.); 18. Cerkveno petje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 1, skupaj 5. (Samo v pravoslavniških šolah, v ostalih orglanje.); 19. Slikanje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 1, skupaj 5; 20. Petje po notah I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, skupaj 6; 21. Risanje I. letnik 2, II. l. 2, III. l. —, skupaj 4; 22. Lepopis I. l. 1, II. l. —, III. l. —, skupaj 1; 23. Gimnastika in otroške igre I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, skupaj 6. Skupaj: I. l. 34, II. l. 34, III. l. 34, skupaj 102.

Preden bi hoteli razpravljati o tem načrtu, ki se ocenjuje sam, si oglejmo še razdelitev učnih predmetov na naših dosedanjih učiteljskih po organizacijskem statutu iz l. 1886.

Učni predmeti: 1. Verouk I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 2, skupaj 8; 2. Pedagogika s praktičnimi vajami I. l. —, II. l. 2, III. l. 5, IV. l. 9, skupaj 16. (Kjer je tudi vrtec, na žen. učit. v III. l. 6 ur.); 3. Učni jezik I. l. 4, II. l. 4, III. l. 4, IV. l. 4, skupaj 16; 4. Zemljepis I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7; 5. Zgodovina in domače ustavoznanstvo I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7. (Na žen. učit. le: zgodovina); 6. Matematika in geometrijsko risanje I. l. 4/3, II. l. 3/3, III. l. 2/2 IV. l. 2/1, skupaj 11/9. (Na žen. učit.: Aritmetika in geom. oblikoslovje); 7. Prirodopis I. l. 2, II. l. 2, III. l. 1, IV. l. 1, skupaj 6; 8. Prirodoslovje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7; 9. M. u. Poljedelstvo s posebnim ozirom na kraj. razmere I. l. —, II. l. —, III. l. 2, IV. letnik 2, skupaj 4; Z.: Zenska ročna dela I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2 IV. l. 2, skupaj 8; 10. Lepopis I. l. 1, II. l. —, III. l. —, IV. l. —, skupaj 1; 11. Prostoročno risanje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7; 12. Glasba s posebnim ozirom na cerkveno glasbo I. l. 5/2, II. l. 5/2, III. l. 5/2, IV. l. 5/2, skupaj 20/8; (Na žen. učit. le: glasba); 13. Telovadba I. l. 2, II. l. 2/1, III. l. 1, IV. l. 1, skupaj 6/5; Skupno za moška učit.: I. l. 28, II. l. 28, III. l. 30, IV. l. 30, skupaj 116; Skupno za ženska učit.: I. l. 26, II. l. 26, III. l. 28, IV. l. 26, skupaj 106.

V resnici: ni treba da bi imeli skominje po pretekli dobi, ker smo vsi srečni, da je za nami; a bojimo se za prihodnost, če se nam hoče po trintridesetih letih nekaj že posebi slabega nadomestiti s še slabšim!

S kolikim zaupanjem smo zrlji leta in leta v ono lepo, pa tako oddaljeno dobo, ko bomo svobodni! Kako so se nam razširila pljuča, ko smo prvič dihali svobodni zrak! Zdaj je bodočnost naša, zdaj bo blagoslovljeno delo za kulturno dvigovanje naroda — smo si rekli; zdaj pokaži, narodni učitelj, da si res poklican za kulturno svobodno delo! Zdaj je tukanj tvoj čas! A dvigni se nam; izobrazuj se nam; sam si vzemi, kar ti je šolska izobrazba preskopo

odmerila, da boš mogel tudi sam več dati . . .

To, prijatelji, so bile misli, so bili načrti, ki so vodili k svobodnemu razmahu; zaradi njih smo terjali in terjali višjo strokovno izobrazbo učiteljstva in upali smo, ker smo opazili za stvar zanimanje tudi na mestih, kjer tega nismo bili vajeni, da tudi dosežemo, kar upravičeno terjamo.

Zdaj pa tak načrt — pijuska v lice in ne vemo, zakaj ne odkod. Ministrstvo za prosveto bi kakega tako dalekosežnega načrta ne smelo izdati, preden ni zaslusal merodajnih činiteljev; ne smelo bi ga izdati vsaj, preden so se ustanovili v njem posamezni oddelki za različna šolstva. A čuden slučaj ironije je, da prinaša 90. šte. »Službenih Novin« ta načrt, 91. št. pa ustanovitev in organizacijo teh oddelkov. Ker nismo ne juristi ne upravni uradniki, se nam ne zdi primerno označevati tega početja, pravdanski človek bi mu rekel — brezglavje. —

Dovolj žolča; čas bi bil, da bi novi učni načrt za učiteljska ogledali stvarno; ampak tega ravno ni mogoče, ker načrt sam ni stvaren. Ali kdo naj pripisuje kako stvarnost načrtu, ki hoče ustali strokovno učiteljsko izobrazbo, pa predpisuje za poljedelstvo, za cerkveno petje, ozir. orglanje (komu na korist?) in še za vsako ročnost vobče po več učnih ur kakor za vgojeslovje, torej za najvažnejši predmet učiteljske izobrazbe? Če si predočimo posledice samo tega ravnanja, moramo zahtevati preključni načrt, preden za začne udejeztvovati!

Za izbor učne snovi pa nam zadostuje, če poslušamo iz tega novega načrta snov, ki naj se podaja v celokupnih štirih tedenskih urah, torej vsega skupaj v najboljšem slučaju v 60 urah vse učne dobe, iz »pedagogike«. Program jo navaja:

»II. razred. Naloga pedagogike. Pojem izobrazbe. Potreba izobrazbe. Možnost izobrazbe. Meje izobrazbe. Izobraževalna teorija in praksa. Pomožni nauki pedagogije. — Izobraževalna teleologija. Izobraževalna metodologija. Pregled izobraževalnih sredstev in njihovi medsebojni odnošaji. — Naloga pouka. Vrste inte-

resiranja. Učni načrt. Izbor učne snovi. Koncentracija pouka. Razdelitev učne snovi na učno dobo. Obdelava učne snovi. — Disciplina. Pojem in naloga discipline. Pregled disciplinarnih sredstev. — Izobrazba v ožjem smislu. Pojem in naloga izobrazbe v ožjem smislu. Sredstva za neposredno izobraževanje moralnega značaja. Šolska potovanja, šolske hranilnice, šolska stavba, šolska delavnica, šolske družbe, šolske dolžnosti, igre, šolske svečanosti, roditeljski sestanki. — Kratak pregled in ocena praktičnih izobraževalnih ustanov. —

Ce bi imeli vzrok dvomiti o dobri volji sestaviteljev načrta, bi govorili lahko o ne vem čem vse, a nimamo niti tega namena; zato tudi rečemo, da je načrt povzročila neprevdarnost. Modernost hoče uvajati, a kako naj bo moderen v podrobnosti, če ni pravega duha v celoti? Ta »pedagogika« nam ne bo dala vgojiteljev za naš narod in ne učiteljev za naše šolstvo.

Zato pa je naša misel ta:

Vsi merodajni činitelji, predvsem pa vse učiteljske organizacije naj nemudoma odklonijo načrt in dopovedo ministrstvu za prosveto, da nas potiska s takimi naredbami za 50 let nazaj, mi pa da tega nočemo, ker hočemo naprej, navzgor. Zato naj ta načrt prekličje ali pa naj ga — če je prepričano o dobroti svojega izdelka — uveljavi samo tam, kjer bi morebiti še pomenil kak napredek.

Riko Paternost:

Skupno učiteljsko za vso Slovenijo. Proti učiteljscu v Velikovecu.

Navdaja me nepopisna radost, ko v verige vkovani in tlačeni narod slovenski vstaja in odločno zahteva šol vseh strok. S 16. julijem datiramo najvišjo šolo — vseučilišče. Ni ga nam hotela priznati naša mačeha »kulturalna« Avstrija, pač pa nam ga je dal naš bratski srbski narod kmalu po združenju z nami. Zato se tega najvišjega kulturnega izobraževališča tembolj veselimo.

Kakor zrel sad je padel našemu narodu prvi »Jugoslovanski konservatorij

predmet. Navesti hočem le knjige za posamezne predmete.

1. Harmonija, kontrapunkt, nauk o glasbenih oblikah: J. Foerster: Nauka o harmoniji. F. J. Skuhersky: Nauka o skladbi. F. J. Skuhersky: O formah hudebnih.

K. Stecher: Nauka o formah hudebnih.

2. Zgodovina glasbe s posebnim ozirom na češko in slovansko glasbo sploh:

J. Borecky: Stručny přehled dějin české hudby.

J. Brauberger: Katechismus vsěobecných dějin hudby.

H. Rieman: Katechismus dějin hudby 2 zvezka preložil iz nem. J. Borecky.

K. Stecher: Vsěobecný dějepis hudby.

K. Hoffmeister: Bedřich Smetana. Zd. Nejedlý: Bedřich Smetana (Buch a práce IV. zv.)

3. Pedagogika: Dr. G. A. Lindner: Obecní vychovatelství, Týř: Obecné vřchovatelství.

4. Solospev: Dr. D. Panyrek: Hygiena hlasu.

Dr. Jos. Cisler: O hlasu, jeho onemocnění a šetřění.

R. Dannenberg: Katechismus spěvu.

LISTEK.

I. S.:

Spomini na zadnje »Zavezino« zborovanje.

Po mnogih letih sem se letos zopet udeležil »Zavezinega« zborovanja. Dva dni biti v Ljubljani, to je pri sedanjih draginji precej drago, vendar mi ni nič žal, ker sem odnesel prav lepe vtiske in spomine. Predvsem mi je imponirala resnost zborovanja in zborovalcev. V prejšnjih letih so se udeleževali zborovanja poleg nekaterih starejših delegatov posebno mnogi mladi učitelji, ki so imeli pri tem svoj špas in običajne krokarije. Letos sem pa videl skoro samo tovariše in tovarišice v zrelejših letih. Stajerska je že druga leta pošiljala najbolj inteligentno učiteljstvo na zborovanje in je tudi letos v tem oziru dominirala, dasi je tudi kranjsko učiteljstvo bilo zastopano po najboljših in najagilnejših močeh. Pogrešal pa sem temperamentnih Primorcev.

Kakor mnogi drugi tovariši, ogledal sem si tudi jaz »Učiteljsko tiskarno«. Čudil sem se velikemu napredku. Z veseljem in ponosom so nam jo razkazovali ljub-

ljanski tovariši, in tovariš Likozar si je samozavestno vihal dolge brke, ko nas je vodil okoli strojev. Spomnil sem se pre-rano umrlega K. Widra, ki je vodil zavod v najhujših časih in mu posvečal vse svoje moči. Sedaj so naložili tudi to breme na široka pleča našemu najboljšemu ekonomu Bernotu, ki kljub vsem poslom postaja vedno bolj okrogel.

Obiskal sem seveda tudi strokovno tajništvo. Nisem vedel, da je to tako koristna naprava. Precej mi je strokovni tajnik izračunal, da so mi izplačali za eno osebo premašo draginjske doklade. Nazadnje me je vprašal, če imam že prenočišče, in ko sem mu rekel, da ne, mi je nakazal brezplačno prenočišče v gluho-nemnici. Vse to mi je tako ugajalo, da sem izvlekel možnjicek in plačal svoj obolus za »rezervni sklad«, česar do tedaj še nisem storil, ker mi gre denar bolj težko iz rok.

Kot omenjeno, sem prenočeval v gluho-nemnici, kjer je bilo pripravljeno prav snažno skupno prenočišče. Meni je zelo ugajalo, prijetneje se mi je zdelo kot v hotelu in le želel bi, da bi se tako prenočišče za učiteljstvo stalno vzdrževalo.

Bil sem tudi v »Narodnem Domu«. Vesel sem ga bil, ker sedaj je postal vendar enkrat res — narodni dom.

Najimenoitnejši dogodek zborovanja je bil sklep, da se razpusti »Zaveza«. Mnogemu, tudi meni, je postalo pri tem otožno pri srcu. Če bi nam ne bila »Zaveza« vstvarila ničesar drugega, že njena zborovanja so bila velik, marsikomu edini užitek, na katere se je veselil že mesece poprej. Pa zaradi popolnega ujedinenja so delegatje soglasno sprejeli predlog, ki ga je navdušeno priporočal naš Gangl.

In ko sedaj zopet tičim v svojem samotnem zatišju, se še premnogokrat spominjam tega veličastnega zborovanja. Še vedno jih vidim v duhu: na predsedstvu Jelenca, Gnusa, Rusa in Luznarja, na desni Brinarja, čegar specialiteta je menda predlog za konec debate, na levi pa Gangla, Flereta, Lapajnceta, in malo zadaj Šmajdka, ki čaka kakor lev, kedaj bo mogel poseči v debato.

ALBIN LAJOVIC:

Začasni izpraševalni red praške izpraševalne komisije za učitelje godbe.

(Dalje.)

Specijalni del govori natančneje o posameznih predmetih, njihovih novih smernicah in navaja podrobno snov za vsak

Glasbene Matice». Kaj smo pridobili z obema imenovanimi zavodoma, o tem naj piše spretnejše pero! Pozdravljamo oboja najvišja kulturna zavoda, kakor pozdravljamo vse na novo otvorene šole.

Ne kaže, da bi se srednje šole postavile v kak zakotni trg ali vas. Kajti ni dovolj, da učenec vtepa v se, kar se mu naloži v šoli, temveč je treba, da si razširi svoje duševno obzorje, kar je edino mogoče v kakem mestu. Najmanj priporočljiva je pa ustanovitev učiteljskega, torej strokovnega izobraževalnega našega narasaja, v tako zakotnem gnezdu, kakor je velikovec. Popolnoma upravičen je protest »Učiteljskega sveta za Koroško«, ki je proti temu učiteljsku. Ta iz odborov vseh koroških okrajnih učiteljskih društev konstituirana korporacija in edini avtonomni stanovski organ vsega koroškega osnovno- in meščansko-šolskega učiteljstva vztraja pri svoji izjavi. Osna točka te izjave se glasi: poverjenost za uk in bogocastje namerava baje otvoriti prvi letnik učiteljskega v Velikovcu. Učiteljstvo protesta proti ustanovitvi takega zavoda na Koroškem, ker tu danes niso nikjer dani pogoji za učiteljsko izobraževalnico. To izjavo so priobčili menda vsi slovenski anevnik in tudi nekaj tiskov. Ljudi »Slovenski Narod« jo je priobčil, toda v skrajnem obliki. Zakaj, tega ne znam. Če je uredništvo glasila J. D. S. namenoma črtalo zadnje tri točke imenovane izjave, potem moramo proti taki samovoljnosti odločno protestirati. Dolgo časa so nas politični voditelji razni strank vodili za nos, osobito starejše učiteljske vrste. An mi gremo danes zaruzeni preko vsake stranke v boj za ubrbiti šolstva. To sem omenil, ker moram!

Sem za eno samo učiteljsko za vso Slovenijo, in sicer v Ljubljani.

Zakaj?

Da se preustroji in razširi učiteljsko, je razvidno iz nacrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje, ki ga je sestavil osek »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«. Treba se bo temeljiteje izobraziti v higijeni in pojmu medicini. Tudi o glasbi bo treba učiteljsku znati malo več kakor doslej. Posebe bo treba učiteljskim posecati gospodinske in kuharske šole ter seznaniti z vzgojo dojenčkov. In ce omenim še to, da se bo treba teoretično in praktično izobraziti v vzgoji stepcev, gluhotemnih in jecjavcev, mislim, da sem v glavnem povedal skoro vse.

Kaj in koliko nam nudi v tem oziru skromni velikovec? — Zato pa zahtevamo, da naj bo eno samo učiteljsko (s paralelkami, če potreba) v središču Slovenije, v Ljubljani. Le ta more nuditi našemu narasaju vse, ne samo kar zahteva preustroj učiteljskega ampak tudi, da se učiteljski tudi socialno obrusi. (Koncerti, opera, drama, muzej, galerije slik itd. itd.)

Drugi vzrok, ki govori samo za eno učiteljsko v Sloveniji je, da dobimo najboljši profesorski material. Veda postaja vedno obširnejša, zato je tembolj potreba, da se srednješolski učitelji specializirajo. Koliko pa imamo v Sloveniji srednješolskih učiteljev, ki bi ne bili le priznani strokovnjaki v svoji stroki, ampak tudi temeljito podkovani v pedagogiki. Samo na ta način, da odpravimo lokalna učiteljska in postavimo samo eno učiteljsko za vso Slovenijo, lahko dvignemo isto na najvišjo kulturno stopinjo.

Ne vem, kdo je sprožil zahtevo po učiteljsku v Velikovcu. Oni gotovo ne, ki poznajo vse težnje učiteljskega stanu.

Vsekakor se mi zdi, da diši vse to po separatizmu. Korošci hočejo svoje učiteljske. Ne vem tudi, če imajo ravno starši pravico odločiti, kje naj se vzgaja učiteljski narasaj. Pretežna večina staršev je premalo samostojna in naobražena, da bi mogla o tem presojati. To prepustimo učiteljsku in profesorjem učiteljske. Če bi imeli starši to pravico, potem bi imeli tudi pravico odločati, kje naj se vzgaja zdravniki, odvetniki, duhovniki i. dr. Kolikor je meni znano, ni vlada še nikdar vprašala staršev, v katerem gnezdu naj ustanovi bogoslovje ali pa kako drugo strokovno šolo.

Možje, ki dobro poznajo koroške razmere, so mi zatrjevali da ni v vsej koroški Sloveniji niti tu slovenskih dijakov, ki bi bili v preteklem šolskem letu obiskovali četrti ali pa vsaj tretji razred srednje oziroma meščanske šole in bi se zglasili za vstop na nameravano učiteljsko v Velikovcu. Zato pa Visji šolski svet zahteva z odlokom z dne 30. junija 1919. št. 9156: učitelji naj izberejo najboljše svojih učencev in naj jih prav posebno intenzivno poučujejo razen v računstvu zlasti še v slovenščini itd. Absolvente ljudskih šol naj bi tedaj pobirali na velikovsko učiteljsko. Se same misli je nas sram, zato moramo preprečiti učiteljsko v Velikovcu.

Omeniti moram še, da so koroške ljudske šole kvečjem petrazredne in da se od učencev, ki nočejo vstopiti v I. razred mešč. šole, zahteva, da so dovršili V. razred ljudske šole.

Kdor hoče z znižanjem učiteljske izobrazbe od pomoči pomanjkanju učiteljstva, zida na pesek. Če že primanjkuje učiteljstva, tedaj je bolje, da skrcimo večrazrednice in si pomagamo s polnevnim poukom toliko časa, da dobimo iz učiteljske res dober in strokovno naobražen narasaj. Za vsako ceno hočemo braniti čast in ugled šole in učiteljstva. Če bi bilo treba, se ne plašimo niti najskrajnejših sredstev.

MILAN SILHA-ALBIN LAJOVIC:

Nova vrsta stanovskih organizacij — učiteljske zbornice.

Naloga kakoršegakoli demokratičnega ustroja bodi strokovnost. Sposobne ljudi treba postaviti na pravo mesto. Ce očitajo nepoučeni ljudje o usodi drugih, delajo zlo, četudi nimajo namena. »Demokratizem je optimističen«, tako je dejal prof. dr. Radl, ki je predaval v Brnu, »stani na zaupanju do ljudi«.

Doslej se učiteljstvu ni zaupalo, in ni se smelo zaupati radi avtokratskega avstrijskega sistema in zato so o njegovih, stanovskih rečeh, odločali — drugi. Danes so drugačne razmere! Učiteljstvo se tega zavedi, razjasni in zahteva, da odloči samo o svojih zadevah. Zlomiti mora v sebi ono umetno in nasilno privzgojeno medsebojno nezaupanje. Bojim se, da ne dosežemo vsega, kar bi danes lahko dosegli — ne, ker nam ne bi hoteli dati, temveč ker je učiteljstvo zadovoljno s svojim dosedanjim pravnim stališčem. Tu bi morali razumni tovariši vzbuditi zanimanje za stvar, in pri društvenih zborovanjih odločno zahtevati ustanovitev »učiteljskih zbornic«, ter poslati resoluciji osrednji organizaciji, da jih predloži na pristojno mesto. Ne zamudimo trenutka, ki se morda nikdar več ne vrne. Vse tovariše dobre volje pozivljam na delo. Profesorji skoro pobere sad svojega dela, oni

popisati njegove dele in razložiti različno mehniko.

Domač mora biti v klavirni literaturi, praktični in pedagoški; zna naj samostojno soditi o težjih delih; kakor mu bodi tudi poučevanje tistih lahka stvar.

Praktične zahteve so bolj široko omejene. Obvladati mora seveda pravilno instrument; zna naj razložiti različne udare. Igranje skal ravnih, terčnih, sekstnih in decimih mu ne sme delati težav; prav tako mora znati razvezati tri- in četverzvke.

Dokazati mora, da zna praktično prednašati. V ta namen zaigra dve umetni skladbi, ki si jih sam izbere, jedno iz predklasične, jedno iz klasično-romantične ali pa iz moderne dobe; jedna imej značaj tehnični, druga pa prednašanja. Pri izbihi skladb naj se ozira predvsem na češke in slovske skladatelje.

Posameznih, v poštev prihajajočih skladateljev ne bom našteval; jil je preveč, omenim naj le glavne za teorijo: 1. Knichovna Cyrill E. 7 Čast specdálni: Klavir. 2. Škola: Fibich-Malat (1 seš. uvod); O zažizeni piana.

7. Gosli. Teoretično: Popis gosli in posameznih delov. Poznanje znamenitejših pedagoških del in njih uporaba na raznih stopnjah pouka.

so dosti rano podčrtali zahtevo učiteljske samouprave.

Na kratko hočem očrtati, kako si predstavljam pravomočnost, sestavo in uredovanje »učiteljskih zbornic«.

Seveda se to vprašanje ne more reševati brez ozira na druge činitele šolske uprave.

Naloga učiteljske zbornice je analogna oni notarske, zdravniške, odvetniške in malo tudi oni trgovskih in obrtnih zbornic. Rešuje namreč samo stanovske zadeve.

Njih kompetenca je torej začrtana popolnoma drugače, kakor je to hotel ravnatelj Ulehla, ki pravi, da naj obravnava samo pedagoška vprašanja, kakor je bilo preje v navadi pri okraj. učiteljskih konferencah. Po mojem skromnem mnenju pripada to tudi nadalje le okr. učiteljskim konferencah. »Učiteljske zbornice« posredujejo stik učiteljstva z okrožnimi uradi, ministerstvom v kolikor se tiče stanovskih zadev. One razglašajo, kar so dosegle na podlagi razpravljanja; zaznavajo okrožnice, naredbe in odloke šolskih uradov sistemiziranja mest i. t. d. Izvršujejo oddajo mest, nastavlajo namestnike, vodijo osebni status, disciplinirajo na podlagi posebnega reda; nakazujejo prejeme, nagrade, ustanove; nadzirajo šole v administrativnem pogledu, skrbje, da se izpolnijo kvalifikacijske tabele, ter informirajo šolske urade o važnejših šolskih težnjah.

Pisarna učiteljske zbornice je prideljena pisarni šolskega urada, upravništvo in računski oddelek sta za oboja skupna.

Učiteljska zbornica ima stalne uradnike in pa gotovo število svetovalcev — učiteljev, ki o vseh rečeh zborni odločujejo in sicer kadar je potreba.

Stalni uradnik je administrativni uradnik — pravnik, ki vodi vse agende in pa šolnik — strokovnjak, ki nadzira stanje šol in delovanje učiteljstva na svojih službenih mestih. Vsaka kategorija šol voli v učiteljsko zbornico po dva zastopnika.

Značaj kompetence učiteljskih zbornic zahteva državno in pravno nadzorstvo. Podeljevanje služb, discipliniranje in nakazovanje prejemkov so strogo pravne zadeve. Vladni zastopnik, šolski pravnik, ima dosti vpliva, da se dela vse po predpisih in zakonih. Proti odredbi okrožne učit. zbornice je dovoljen priziv na državno učiteljsko zbornico.

Agenda okrožnih zbornic bo precej obširna, skoro tako velika, kakršno so imeli bivši deželni šolski sveti; upravljala bo nad 1000 učiteljev.

Naj se dotaknem še vprašanja, kdo nastavlja začasne učitelje? Vedno ni mogoče čakati, da se zbornica o tem posvetuje. Mogoče bi mogla to storiti krajevna konferenca; sistemiziranje novih mest pa je pridržano, kakor sem že omenil, šolskim uradom.

Naknadno bo treba predelati in se pogovoriti o načelih podeljevanja mest, rešiti bo treba koedukacijo in izravnati učiteljske učitelje vsepovsod. Za povoljno rešitev zadošča malo dobre volje. Ravnotako je treba predelati vprašanje prednosti na podlagi kvalifikacije, ki jo določajo strokovnjaki z vsi strogostjo. Podeljevanje služb se mora pospešiti. Vprašanje nadzorstva in izpolnitev kvalifikacijskih tabel je silno rahločutno in važno — o njem se da mnogo debatirati. Kvalifikacijske tabele izpolnijo učitelji pri domači konferenci sami in jih pošljejo potem učiteljski zbornici. Služijo kot podlaga statistiki o stanju

šol in šolskemu strokovnjaku, kadar obišče šolo. Ureditev tabel je velike važnosti in odgovornosti polna. Da se tabele prav izpopolnijo, da vsak učitelj svojo vidirati, overoviti. Kdo naj jo overovi? Na željo tovariš, ali na konferenci izvoljeni zaupnik. Dvomljive kvantitacijske podatke gotovo tovariš tovarišu popravi in šolski strokovnjak spozna ob priiki svojega obiska sam ce bi kaj ne odgovarjalo resnici.

Najmanje enkrat na mesec zboruje okrožna učiteljska zbornica. Določiti moramo se, kdo sklicuje seje, kdo doloca sporred, kakšen je poslovnik, kako zagotoviti, da se bodo seje res vršile. Potnino in dnevnice plača država, kakor je to delala doslej po zakonu z dne 30. marca 1897.

Pri naucnem ministerstvu se sestavi državna učiteljska zbornica na analogen način. Njen celokrog obsega pritrutivne in ukonitve sklepov okrožnih zbornic. V sled ukonitve kakega sklepa nastalo izpremembo mora potrditi ministerstvo.

Na ta način se pripravi ministerstvo neprijetnosti osebne uprave, na drugi strani pa podčrta svoj vpliv po svojih zastopnikih v državni učiteljski zbornici.

Tu se mora posebej povdarjati državno nadzorstvo, ki mora biti porok, da se vrši vse po veljavnih zakonih, da se deli torej pravico, na katero se sicer sklicuje vsakdo, a jo malokdo brani. S tem stališčem o nujnosti državnega nadzorstva v oboru učiteljskih zbornic naj se seznanijo oni, ki se sedaj ne zapopadejo, da mora biti učitelj pri izvrševanju svojega notranjega dela svoboden, da ne sme imeti dekretiranega pedagoškega svetovalca, in oni, ki se sedaj sumnicijo, da se hoče učiteljstvo izmuzniti nadzorstvu sploh.

Današnje nadzorstvo napraviša iz učiteljstva rokodeice. Uradniki zahtevajo svoje stanovske zbornice, njih stremjenje poudira nase in obratno.

Od vprašanja »učiteljskih zbornic« zavisí ureditev celokroga šolskih uradov in njih bodoča sestava, kakor tudi ureditev šolskih odborov ali komisij v prehodni dobi. Okrajne disciplinarne in službe podeljuje komisije bi se morale že sedaj izvoliti in pricleniti novim šolskim odborom. Odbori se mora izviti pravica, staviti terno-predloge.

Predstojče misli in načrti o učiteljskih okrožnih in državnih zbornicah razvija češki tovariš Milan Solha v 21. letošnji številki strokovnega lista »Komensky«. Naj nakratko povem, kaj mislim jaz o stvari.

Prvič podčrtam zahtevo, da se na vsako mesto postavi strokovnjak. Naša stara zahteva je to, le da jo avstrijska uprava ni hotela nikdar slišati. V tej zahtevi tiči pa še nekaj in to je, da mora postati tudi vsak učitelj strokovnjak, kar pa more doseči le tedaj, če je gmotno neodvisen in tako dobro podprt, da more vse svoje moči posvečati šoli in svoji nadaljni izobrazbi.

K izobrazbi spada tudi dobro poznanje sedanjega pravnega reda. 90 % učiteljstva obojega spola ne ve točno za svoje pravice, analogno mogoče tudi ne za dolžnosti in plava v splošnem toku dalje, ne meneč se za izpremembe pravnega značaja. V sled tega vse tako izgleda, kakor da je večina zadovoljna v resnici z dosedanjimi pravnimi razmerami in da si ne želi izprememb. Večina pa, kakor rečeno, ne pozna svojih lastnih odnošajev napram šolski pravni upravi in radi tega ne zahteva izprememb.

Da podprem svojo trditev s samo enim dokazom, naj navedem slučaj. K viš-

Dr Branbergova: Pedagogický přehled literatury zpěvu.

Za praktično vaje se priporoča: 1. vaji za pravilno dihanje, tehnično vežbanje na podlagi Ifertove šole, deklamatične vaje na podlagi iste šole in prednašanje solfež. Učni pripomočki: J. Concone: 25 Leçons de chant, op. 10. 15 vohalisi op. 12. 40 Leçons, op. 17.

G. W. Teschner: 18 solfeggi iz vocalizzi melodici.

D. G. Aprile: Exercices pour le vocalisation.

Kandidat mora zapeti daljšo in težjo pesem ali arijo iz klasične in moderne literature, katero si sam izbere.

Pri praktičnem nastopu uči določene za dijaka znane pesmice, — mora pri tem popravljati napake v prednašanju, kakor tudi napačnega nastavka. — Dalje mora praktično z nastopom pokazati, da zna poučevati intonacijo.

Pripomočki: M. Batthe: Hudebni gramatika.

A. Hefman: Intonačni a rhytmiveliá cvičeni.

Mladny: Intonačni a rhytmicha cvičeni.

Kandidat naj je v stanju, da se sam spremlja na klavirju pri solfežah, lažji pesmi ali ariji in to na prvi pogled. —

5. Zborovo petje. Teoretično: 1. Fiziologija glasotvornih organov.

2. Teorija oddiha, vrsta dihanja, delovanje dihanja.

3. Obseg različnih vrst človeškega glasu.

4. Tvorba tonov in resonanca.

5. Vokalizacija in deklamacija. Pomočki kot pri solospěvu.

Praktično: Kot pri solovem petju z malimi izpremembami, ki se nanašajo na poučevanje zborovega petja. Poleg tega še:

1. Spretnost v pouku določene pesmi.

2. Obvladanje in vodenje zbora.

3. Taktiranje, tempo, vokalizacija in deklamacija zbora.

4. Distonacija in njeni vzroki.

5. Zborovo petje homo- in polytono.

6. Pojmovanje skladbe kot dokaz ustvarjanja. —

7. Na prvi pogled razložiti poljubno skladbo z ozirom na dinamiko, tekst in deklamacijo. —

Pomočki: B. Jeremiaš: Škola zpěvu. Maks Kobližek: Škola zpěvu.

Ad. Piškaček: Škola zpěvu zboroveho.

Ferd. Sladek: Škola zpěvu. —

6. Klavir. Iz teorije znaj kandidat postanek in razvoj glasbila, znati mora

Praktično: Pravilno držanje telesa, instrumenta in loka, spretnost prstov, obvladanje loka in leg. Igranje enostavnih skal, razvezanih trizvokov v obsegu treh oktav, chromatčne škal v prvi legi, dvojemkova skala v oktavih in tercah v obsegu oktave. Prednašanje ene izmed Kreutzerjevih etud ali Rodejevih capric. Dalje si izbere in prednaša kandidat točko iz svetovne literature, a se mora predvsem ozirati na češke in slovske komponiste. Naposled mora prednašati eno skladbo na prvi pogled in zaključiti s praktičnim nastopom poučevanja, ozirajoč se na pedagoška in metodična pravila. Pri tem mu lahko pomaga knjiga J. Buchtele: Vynčovací plán hry houslové.

8. Orglje. Teorija: Razvoj orgelj, nctranja oprema in moderni pripomočki pri postavljanju orgelj. Zadosten razgled po pedagoški literaturi, pravilno poučevanje le-te pri metodičnih postopkih.

Praksa: Vsestransko obvladanje glasbila, prednašanje dveh skladb, ena izmed teh mora biti Bachova, druga moderna s posebnim ozirom na češko ali slovsko literaturo (Kličha, Musil, Skuhersky), igra v basu s številkami po Blažku, improvizaciji, modulaciji, stare in moderne, spremljevanje koral in pesmi, igranje težje skladbe na prvi pogled, praktičen nastop poučevanja.